

Ponedeljek

Leto II.

Ljubljana, 20. avgusta 1928

Štev. 34

Svetozar Pribičević o načelih, taktiki in zahtevah KDK

Na Bledu je Pribičević včeraj sprejel novinarje iz Ljubljane, Zagreba in Beograda in jim dal celo vrsto zanimivih in važnih izjav

Bled, 19. avgusta. Danes je Svetozar Pribičević, ki je na Bledu gost posl. dr. Shveglja, posetilo 11 novinarjev iz Ljubljane, Zagreba in Beograda. Zagrebški in beograjski novinarji so se pripeljali iz Zagreba z avtom. Bili so zastopniki »Jutro«, iz Zagreba »Novosti«, »Jutarnji list«, »Narodni val« in »Hrvat«, iz Beograda pa »Pravda«, »Vreme« in »Politika«. Pribičević je ostal med novinarji več ur dopolne in popoldne in jim je tekom razgovorov podal več zanimivih izjav.

Nettunske konvencije

Najprej se je pogovor sukal okrog nettunskih konvencij, o katerih je Pribičević izjavil med drugim: »Sedaj se pač vidi, da so bile konvencije ratificirane brez najmanjše garancije za uređitev naših odnošajev s kraljevino Italijo. Beograd je izvedel ratifikacijo konvencij brez kakršne koli protisluge. Po ratifikaciji pa je zavzela službena Italija proti nam še bolj neprijazno stališče kakor prej. To pomeni popoln polom zunanje politike g. Marinkovića, ki je s tem dokazal, da spada med najnesposobnejše zunanje ministre, kar smo jih imeli od l. 1918. Predvsem je vredno ugotoviti, da se Italija ni hotela pridružiti demarš francoskega in angleškega poslanika v Sofiji, čeprav smo ji dali nettunske konvencije. A to še ni vse. Italija sedaj postruže svojo politiko v Albaniji in je po ratifikaciji podvzela energično akcijo za popolno italijanizacijo Albanije. V nekaj dneh bo tamkaj zasiedala neke vrste konstituenta, ki bo bivšega beograjskega protežja Ahmeda Zogu proglasila za albanskega kralja, kar je istovetno s trajnim vazalstvom Italiji. To pač veličastni uspehi Beograda po ratifikaciji nettunskih konvencij.

»Vsa javnost, — je nadaljeval Pribičević — se mora sedaj čudoma vprašati: Zakaj pa se je Beograd potem tako podvil za ratifikacijo nettunskih konvencij? Svoj čas so trdili, da je ratifikacija nujno potrebna za izboljšanje naših odnošajev z Italijo. O tem izboljšanju sedaj ni duha ne sluha, temveč so se ti odnošaji po ratifikaciji še poslabšali. Trdili so tudi, da obstoja glavni razlog za ratifikacijo v tem, da se pripravi teren za posojilo, ki pa je letos popolnoma propadlo. Kajti v inozemstvu ni nikogar, ki bi hotel dati posojilo državi, v kateri so na dnevnem redu tako nevarni spopadi, kakor so pri nas. Sicer pa ve inozemska javnost prav dobro, da KDK, ki dejansko predstavlja večino naroda, kar se bo že v kratkem izkazalo, ne bi priznala nobenega posojila, ki bi bilo sprejeto v sedanjih okrnjenih Narodni skupščini. Sedaj se čujejo novi glasovi, da išče namreč vlada predurjen v Franciji in da je v to svrhu pripravljena pristati na plačilo starih srbskih dolgov Franciji v zlatu. To bi bilo pač pravo izdajstvo, ker bi dali za nekoliko stolet milijonov preduma celih 15 milijard dinarjev.

Interparlamentarna konferenca

Nato je napeljal Pribičević razgovor na interparlamentarno konferenco, ki se bo sestala v tork v Berlinu. Izjavil je: »Gotovo je umljivo, da g. Krnjević in jaz ne bova sodelovala pri tej konferenci, ker bi s svojim sodelovanjem priznali delegaciji sedanje okrnjene skupščine. Ne moremo dopustiti, da bi delegacija okrnjene Narodne skupščine zastopala našo državo pred tem mednarodnim forumom. Zato homo proti naši delegaciji v Berlinu vložili odločen protest. Kako se bo to zgodilo in v kaki obliki, o tem bo sklepala seja vodstva KDK v Ljubljani.

»Pri tej priliki moram posebej poudariti, da ne razumemo zadržanja g. Joce Jovanovića, šefa zemljoradniškega kluba, ki je prevzel dvomljivo čast predsednika naše delegacije. Jaz in g. Krnjević sva prejela od njega povabila na berlinsko konferenco. Na ta povabila odgovarjam g. Jovanoviću javno, da se moramo čuditi, kako si je upal poslati nam ta povabila. Ker ne priznavamo Narodne skupščine, je jasno, da ne moremo priznati tudi nobene njene delegacije. G. Jovanović pač dobro ve, da je od leta 1918. do danes to prvi primer, da je bilo kakemu članu opozicije za-

upano predsedništvo take delegacije. On bi se bil moral vendar vprašati, zakaj mu je bilo ravno sedaj poverjeno to mesto in zakaj so radikali in demokrati naenkrat tako širokogrudni. Odgovor bi mu pač ne bil težak. Zgodilo se je to samo radi tega, da bi se naš lažnivi parlamentarizem predstavil Evropi v lepši luči in da bi se Evropa premotila glede pravega stanja v naši državi. S tem, da je g. Jovanović prevzel v sedanjem trenutku predsedstvo, je potrdil, da je vladin eksponent in da vsi Srbijanci trobijo v isti rog; nihče med njimi ne čuje domete sedanjega položaja in težkih posledic 20. junija ter smrti Stjepana Radića.

Klerikalci in zagrebški nadškof

Novinarji so vprašali Pribičevića, kaj je z demantijem »Slovenca« glede njegovega sestanka z zagrebškim nadškofom. Pribičević je odvrnil: »Res je, »Slovenec« je poročal, da je bil neki klerikalni voditelj pri nadškofu dr. Bauerju in da je baje nadškof demantiral moje izjave o sestanku z njim. Nadškof dr. Bauer je že sam zavrnil ta demanti. Nadškof se ne bavi z dnevnim politiko in ne sodeluje v strankarskih političnih borbah. Njegovo stališče, da sodelovanje g. Korošca v vladi v nobenem oziru ne veže cerkev in da ni v nobeni zvezi s kakimi navodili s cerkvene strani, je povsem jasno. G. Korošec vodi svojo politiko na lastno pest, na svojo odgovornost in v lastno škodo. Zato je razumljivo, da z njegovim sedanjem zadznanjem ne soglašam ne hrvatski katoliški episkopat, ne drugi cerkveni predstavniki, ki so solidarni s svojim narodom. Opozorjam v tem oziru na merodajno izjavo obče spoštovanega kanonika g. Korenčiča. (Izjavo je priobčilo tudi včerajšnje »Jutro«.) Tako kakor on nišijo vsi ostali hrvatski predstavniki katoliške cerkve. G. Korošec je stopil v službo beograjske hegemonistične klike iz povsem sebičnih razlogov klerikalne stranke v Sloveniji. V »Slovenca« se teši s tem, da je baje izvojeval nekako dejansko avtonomijo za Slovenijo, o kateri pa v Sloveniji ni duha in ki jo g. Korošec v Beogradu še prav poseben skrbno skriva. Klerikalci so v Beogradu centralistični, v Sloveniji pa avtonomistični.

Inozemstvo in borba KDK

O odnevu borb v inozemstvu je Pribičević izjavil med drugim: »V inozemstvu je pravilno pojmujejo pomen borbe KDK in v vseh državah zlasti v onih, ki so nam prijateljsko razpoložene, se pojavljajo močne simpatije do pravih teženj KDK. V nasprotju z vladnimi, drago plačanimi informacijami, dobiva inozemstvo pravičen vtis, da želi KDK z izpremembo državnega ustrojstva le učvrstiti državo. Tudi o tem vprašanju bo sklepalo vodstvo KDK na sestanku v Ljubljani, kjer bodo določene smerice za informiranje inozemstva.

Srbstvo in KDK

»Beograjski listi namigujejo na nekaka tajna pogajanja vladnih strank s KDK,« je pripomnil eden izmed novinarjev. Pribičević je odvrnil: »Lahko

mirno objavite, da so vesti o kakršnikoli stikih KDK s srbijskim skupinami in strujami prosto izmišljene. Naivno je sploh misliti, da bi mogli po zadnjih velikih dogodkih brez novih velikih dejstev stopiti z njimi v kake stike. Ne more biti govora o tem, da bi lahko sodelovali na podlagi sedanjega ustrojstva države brez garancij za izpremembo. Mi zahtevamo načelne in temeljite spremembe in se nočemo kompromitirati s palijativnimi ukrepi ter z dvomljivimi kompromisi.

»Popolnoma sem averten, da bo naša akcija podprla tudi ogromna večina Srbov v prečanskih krajih in celo mnogi v Srbiji. Srbstvo v prečanskih krajih je sedaj pač uvidelo, da ne obstoja radi Beograda in da ni njegova naloga v tem, da služi Beogradu, temveč da bi moral Beograd služiti tako njemu, kakor vsemu srbskemu, hrvatskemu in slovenskemu narodu. Kar se tiče Srbije, opozorjam na pokret srbijskega seljaštva v beograjskem okrožju. Pokret je tako pomemben, da se bodo njegove posledice prav kmalu pokazale po vsej Srbiji. Seljaštvo v Srbiji vidi, da smotri KDK niso tesni in ozki. To seljaštvo uvideva, da hoče KDK organizirati kmečko prebivalstvo po vsej državi in vsem Balkanu.

Svobodne volitve

Na vprašanje, kaj bi moral storiti Beograd, da se približa KDK in doseže sporazum z Zagrebom, je Pribičević odvrnil: »To smo že davno povedali. Prvi pogoj je razpust Narodne skupščine in razpis svobodnih volitev. To ni edini, vendar pa prvi pogoj. Ako tudi topot volitve ne bi bile svobodne, mi ne bi mogli sodelovati niti v prihodnji Narodni skupščini. Mi zahtevamo, da volitve niso svobodne samo za nas in na Hrvatskem, temveč na vsem državnem teritoriju.

»Po vašem mnenju obstojata torej dve možnosti: ali izvenstrankarska nevtralna vlada z volilnim mandatom, ali volilna vlada KDK.

»Da. Povedali smo to že s predlogi, ki smo jih stavili v začetku zadnje krize. Svobodne volitve bi pomenile samo prvo etapo, le začetek razpleta. O skupnih listah pri bodočih volitvah še nismo govorili. O tem vprašanju sem razpravjal le s pok. Stjepanom Radićem. Razume se, da bomo ponekod postavljali, ako bo to zahtevala volilna tehnika in geometrija, tudi dvojne liste, a vse v medsebojnem sporazumu.

Seljaška politika

Novinarji so nato sprožili vprašanje, kaj je bistvo tako zvane seljaške politike. O tem je Pribičević izjavil:

»Naša naloga in naš cilj je, da dvignemo vse seljaštvo na noge in da razvijemo ter vzbudimo velik socialen pokret, ki bo zrušil stari zgradbo birokracije. Naša borba bo šla proti stari birokratični državi. Naš seljaški pokret je namenjen tudi srpstvu. Ta pokret mora presekati gosposodstvo političnih pijavk v Beogradu, ki sicer govorijo o seljaštvu, ki pa so to seljaštvo in milost in nemilost zarobili bankam, katerim morajo kmetje plačevati po 30 in več odstotkov obresti. Te gosposke stranke v Beogradu so oni socialni paraziti, ki so izzvali sedanje plemensko borbo, samo da bi se še dalje ohranili na moči. To so oni, ki kličejo srbstvo vkup, da bi ohranili svoje politične in socialne privilegije. Toda srbstvo bo proslavilo svoje ime šele tedaj, ko bo zrušilo le politične pijavke in socialne parazite in ko bo seljaška demokracija tvorila fundament naše države.

»Proletariziranje seljaštva pomenja veliko nevarnost za državo. Zato zahtevamo primerne ukrepe in zakonsko zaščito, da seljaštvo ne obuboža še bolj. To je naš najaktualnejši problem. Vsa agrarna reforma je bila mišljena kot ukrep proti obubožanju kmečkega prebivalstva, pozneje pa so žal to veliko idejo docela upropastili.

Svetozar Pribičević bo v sredo odpotoval v Zagreb, da prisostvuje zadušnicam za pok. Stjepanom Radićem. Iz Zagreba prispe v četrtek v Ljubljano, kjer bo plenarna seja vodstva KDK.

Novinarji je Pribičević izjavil, da bo dnevni red ljubljanskega sestanka tako obsežen, da bo zahteval dopoldan-

Radikalni poslanec dr. Milić prestopil v KDK

Senzacionalno pismo Velji Vukičeviću. — Situacija v državi je obupna in opasna. — Združiti se morajo vsi, ki hočejo rešiti državo.

Beograd, 19. avgusta. Dr. Ivo Milić, narodni poslanec, ki je bil izvoljen v subotičkem volilnem okrožju, je izstopil iz radikalne stranke in se pridružil KDK. Dr. Milić je profesor pravne fakultete v Subotici in je prijavil svoj vstop v poslanski klub SDS ter preko njega v KDK. Svoj izstop iz radikalne stranke utemeljuje z zgrešeno vladno politiko, zlasti pa s sprejemom nettunskih konvencij. O svojem izstopu je obvestil predsednika radikalnega poslanskega kluba Veljo Vukičevića s pismom, ki se glasi:

»Veseloščitani gospod predsednik! Pod težkim dojmom dejstva, da je Narodna skupščina rešila težko vprašanje, ki na skrajno občutljiv način zadeva hrvatski del našega naroda in pri katerem ni sodeloval niti en Hrvat, sem odšel v hrvatske kraje, da z zavestjo dolžnosti in odgovornosti, ki jo ima v sedanjem času vsak patriot, proučim tamonje razpoloženje in da si ustvarim svojo lastno sodbo.

Ta pot mi je posvedočila, da je sedanje stanje v naši državi, zlasti pa v njenih hrvatskih delih, obupno, opasno in nevzdržno. Iz te ugotovitve sledi obveznost za vsakega vernega sina naše države, da išče in najde čimprej izhod iz sedanjega stanja s čim manjšo škodo za narod in državo.

Kar se mene tiče, sem prišel do prepričanja, da mi nalagajo interesi moje domovine, zlasti pa oni, ki tvorijo osnovno in neizpodbitno dogmo državnega in narodnega edinstva, imperativno dolžnost, da se v teh kritičnih časih znova nahajam v družbi in v sodelovanju s svojim dolgoletnim nacionalnim voditeljem in učiteljem in da pomagam svojim starim tovarišem ustvarjati naše ideale, a seveda tudi roko v roki s hrvatskimi brati, združenimi v HSS.

Zato mi je čast sporočiti Vam, gospod predsednik, da bom vstopil, ako bom sprejet, v poslanski klub SDS, v nasprotnem primeru pa se bom odpovedal poslanskemu mandatu.

Krvave volitve v Grčiji

Včerašnji volilni rezultati še niso znani, pač pa so prišle vesti o krvavih spopadih med Venizelosovimi pristaši in njihovimi nasprotniki.

Atene, 19. avgusta. V noči na danes so priredili Venizelosovi pristaši veliko volilno zborovanje. Po zaključnem shodu se je zbralo več sto oseb, ki so odšli pred volilne lokale Venizelosovih nasprotnikov. Tamkaj so razbili mnogo šip na oknih. Ko se je pojavil na ulici eden izmed kandidatov napredne stranke, ga je množica napadla ter do krvi pretepla, tako da je morala priskočiti na pomoč policija. Nato so odšli demonstrantje pred volilni lokal Pangalosove stranke. Ko se je pojavil bivši diktator na balkonu, ga je množica obsula s tobo kamenja, tako da je moral zbežati. Takoj za njim je prišel na balkon neki rezervni častnik, Pangalosov pristaša, ki je potegnil revolver ter pričel slepo streljati med množico. Štiri

osebe so bile ubite, več pa težko ranjenih. Množice se je polastila panika in je pričela bežati na vse strani. Kmalu pa se je zopet zbrala, da bi napadla Pangalosov volilni lokal, njega samega pa linčala. Medtem je orožništvo in vojaštvo obklopile volilne prostore, tako da množica ni mogla izvesti svojega namena.

Beograd, 19. avgusta. Po vestih iz Grčije so bile današnje volitve zelo krvave. V Atenah je prišlo do krvavih spopadov med venizelisti in pristaši bivšega diktatorja Pangalosa. Pangalos je sam sodeloval pri nekem napadu na skupino Venizelosovih pristašev ter streljal s samokresom. Baje je on sam ubil pet svojih političnih nasprotnikov. Podrobnosti še niso znane.

Svetovnopoličen pomen 27. avgusta

Razven Italije in Poljske so sprejele vse povabljene države povabilo k podpisu protivojnega pakta. — Pričetek nove politične dobe med Francijo in Nemčijo.

Pariz, 19. avgusta. »Havas« objavlja program prireditve ob priliki podpisa Kellogovega protivojnega pakta, ki bo definitivno veljal še le po sklepu ministrskega sveta, ki se sestane 23. t. m. Po začasnem programu je določeno, da priredi ameriški državni tajnik Kellog na predvečer podpisa 26. avgusta vsem pooblaščenim zastopnikom držav svečan dnev. Naslednjega dne bo sprejel pooblaščen zastopnik držav predsednik republike Doumergue. Istega dne bo priredilo mesto Pariz vsem udeležencem pojedmo. Vse države, ki so bile povabljene k podpisu protivojnega pakta, so povabilo sprejele in imenovale svoje pooblaščenca razen Italije in Poljske, od koder še niso prispeli odgovori.

Pariz, 19. avgusta. Vsi listi pripisujejo dejstvu, da je nemški zunanji minister sprejel po-

vabilo francoske vlade na podpis protivojnega pakta, veliko važnost. »Temps« izjava med drugim: Priznati je treba, da pomeni dr. Stresemannovo potovanje v Pariz pričetek nove dobe v politiki pomirjenja. Gotovo je znamenje novega časa, da prihaja že 10 let po svetovni vojni nemški zunanji minister oficijelno v Pariz. Dr. Stresemann je s svojim sklepom, da je kljub nacionalističnim pomislekom in ugovorom sprejel povabilo francoske vlade, ponovno dokazal, da ni samo osebno odločen, temveč da je predvsem dalekoviden državnik. Izven dvoma je, da bo njegova politika za mednarodno pomirjenje, ki jo zasleduje že leta z veliko doslednostjo in spretnostjo, v prvi vrsti koristila Nemčiji.

Likvidacija davidovičevcev v Karlovcu

Karlovec, 19. avgusta. Danes se je vršila tukaj izredna glavna skupščina ukrajine in mestne organizacije Davidovičeve demokratske stranke. Soglasno je bil sprejet sklep, da Davidovičevci v Karlovcu in karlovaškem okraju korporativno izstopijo iz Davidovičeve stranke. Resolucija pozdravlja borbo KDK za enakopravnost vseh pokrajin in naglašja, da bodo bivši Davidovičevi pristaši to borbo po vseh svojih močeh podpirali. Istočasno so izstopili iz stranke tudi vsi Davidovičevski občinski svetniki.

Vlada Ljapčeva v težkem položaju

Sofija, 19. avgusta. Kljub temu, da je časopisje polno inozemskih vesti o diplomatskih korakih velesil in o njihovih težkih posledicah, si vlada stalno prizadeva, da bi označila obisk poslaničkov kot popolnoma brezpomemben. Ljapčev je imel z vojnim ministrom Vojkovom, ki se je vrnil iz inozemstva, dva dolga razgovora glede zahtev zapadnih sil. Ljapčev se popolnoma nagiba k prepričanju, da akcija, ki jo žele vesile proti Makedoncem, ni izvedljiva. Vojni minister je odpotoval v Varno, odkoder bo obiskal carja Borisa na letovišču in mu poročal o položaju. Tudi zunanji minister Burkov je v Varni.

Smrt angleškega državnika

London, 19. avgusta. Bivši minister Lord Chaldane je umrl.

Koroščeva pot na Bled

Beograd, 19. avgusta. Iz vladnih krogov se izve, da bo dr. Korošec odpotoval prvi dne prihodnjega tedna na Bled, da poroča kralju o tekočih zadevah. Čas njegovega odhoda drže v strogi tajnosti, ker se boje, da bi lahko prišlo med potom zlasti na Hrvatskem do demonstracij proti njemu. Policija je že sedaj ukrenila vse potrebno, da zaščiti dr. Korošca pred sličnimi »pozdravi«, kakor jih je bil deležen minister Angelinović v Zagrebu. Dr. Korošec namerava ostati deli časa na Bledu odnosno v Ljubljani.

Chamberlain okrevl

London, 19. avgusta. Zunanji minister Chamberlain si je toliko opomogel, da je včeraj odpotoval na svoje posestvo v grofiji Surrey. Kakor domneva, bo ostal tamkaj do 30. t. m., ko odpotuje v Kalifornijo.

Oporoka na lastni koži

V Londonu živeči mister Slosson se je ves čas svojega življenja bal, da ne bo okraden. Iz strahu pred tatovi je zaprl denar v jeklene bančne blagajne, oporoko pa je dal napisati na svojo lastno kožo.

Pozval je dva moža, ki sta se razumela na tetoviranje in si je dal testamentarično določila vtetovirati na hrbet. Tako je bil siguran, da mu ne bo vsaj oporoke nihče ukradel do smrti. In res mu je ni ukradel. Ko je umrl, pa so zdravniki mistra Slossona obrnili na hrbet. Poklicali so komisarija, ki je dal oporoko prepisati s kože na papir, da se testament ohrani poznemu potomstvu. Ker ni mogel Slosson podpisati oporoke na hrbtu, je velen napraviti od hrbita puščico proti prsnemu košu in se je podpisal tam, da ne izgubi njegova dragocena listina na veljavi Angleški juristi so oporoko priznali in določila bodo izvršena tako, kakor so bila tetovirana na koži.

Strušne žrtve moderne civilizacije

Na otokih in obalah Severnega ledenega morja je raztresenih kakih dvanajst radio postaj. Nastavljeni teh postaj, ki so tako rekoč živi pokopani v večnem ledu, se vsak dan medsebojno kličejo in pozdravljajo. Radio postaje *Vajgač*, *Dickson*, *Matoškin-Schar* se pozdravljajo med seboj čez oceanske širine kakor čez cesto:

— Dober večer!
— Hvala. Tudi vam dober večer!
Nastavljeni slišijo ves svet. Pogosto vjamejo istočasno z dunajsko operno arijo ali z londonskim predavanjem strašne besede:

S. O. S! Rešite nas! Izgubljeni smo!

In radio postaje oddajo ta obupni klic postajam na celini. Izmučeni posadki na ladji pa pošljejo par upanje vzbujajočih besed...

Razven zvezde s celino opravljajo te radio postaje še drugo zelo važno nalogo. Opazujejo premikanje ledenih poljan ter vodijo meteorološke in hidrološke beležke. Odkar obstojajo te radio postaje, ni plovba v Severnem ledenem morju več tako nevarna kakor nekdanj.

Pomlad v ledu

Kako živijo tam ljudje? Dva meseca sta en dan, dva meseca — ena noč. Deset mesecev je zima. Okoli in okoli je Ocean s svojimi ledenimi poljanami, s svojimi viharji in s svojimi tuljenjem. Na tisoče kilometrov samo mrtev prostor.

Spomladi, ki se prične v severni Arktidi v juliju, vkraja severni hidrografijski park potrebuje osebo za radio postaje in odpluje v Ocean. Osebo radio postaja se izmenja vsako leto. To se zgodi zato, ker ne more noben inteligentni človek vztrajati nad eno leto na severnih otokih in obalah. Ali ponori, ali pa umrje na skorbutu.

Parnik vzame s seboj tudi živil in kurjave za eno leto.

Za radio postajo Mare-Sale na polotoku Jamal smo vzeli tri ljudi, celokupno osebo. Od prejšnjega oseba so umrli štirje na skorbutu. Skupno jih je bilo pet. Na polotoku niso bili niti eno leto.

Hidrografijski park jih je pripeljal tja v polarni pomladi. V začetku se niso kotali: Nepoznana priroda, uspešen lov, novo življenje. Toda kmalu je nastopila polarna noč. Po cele tedne je divjalo morje in metalo orjaške valove na zmruženjo obalo. Po cele tedne so razsajali snežni viharji — in Ocean se je spremenil v puščavo. Nikjer nobenega človeka, nobenega ptice, nobenega drevesa, samo led in sneg vsepovsod. Ob tihih brezvetrovih urah mrzel skrivnostni odsvit severne svetlobe na nebu.

Spati, spati...

Ljudje so hrepeneli po solncu. Na lov niso imeli več nobene zabave. Mišice so jim odveč. Vsako gibanje jim je povzročalo muke. Najrajši bi bili vedno spali, spali... To je pomenilo, da postajajo žrtve strašne polarne bolezni, skorbuta.

Samo gibanje! Delovanje mišic! Sicer pride smrt!

In prvi izmučenec je umrl... Stesali so iz desk krsto in ga hoteli pokopati po stari tradiciji, toda bili so že tako oslavljeni, da niso mogli izkopati groba v zamrznjeni zemlji. Odnegli so truplo dva kilometra daleč, k Oceanu ter ga zagrebli brez krste v sneg. Ko se bo iztjal led, ga bodo pokopali valovi.

Tudi ostali so zboleli. Polarna noč je minula. Sonce je posijalo na neomadeževane snežne poljane. Pričeli so se tih dnevi mrtve tišine...

Povratak umirajočih

Od tam, kjer prebivajo ljudje, so prišli Samojedi s svojimi jeleni. Umirajoči so jim podarili svoje puške ter jim izročili

vse, kar bi mogli uporabiti. Za vse to so zahtevali samo eno: naj bi jih prenesli v Obdovsk (500 km oddaljenosti). Samojedi so jih uslišali. Umirajoči so se odpeljali na dolgo pot na saneh, oblečeni v gornje kožuhe Samojedov.

Dva sta umrla med potjo. Eden — četrti pa v Obdovsku.

Tako smo peljali tri sveže moči na njihovo mesto. Dva sta bila še mladeniča. V zapuščeni hiši smo našli odlomke dnevnika, čitali radiogram umirajočih in odgovore njihovih sorodnikov.

«... Več gibanja! Več gibanja, več zrak!... Veliko česnja, popra, gorčice... Pri poslabšanju trikrat dnevno po en gram kamfore...»

V hiši, kjer so hrepeneli nesrečneži po daljni domačiji in odkoder so pošiljali v svet obupne prošnje za pomoč in kjer so morali živi gniti, smo prebili dve noči. Zadaž za hišo je bila pripravljena krsta za prvega.

Novi nastavljeni so pustili krsto, kjer so jo našli. Kdo ve, mogoče se je vzbudila v njih gospodarska misel: Morda bo pa še potrebna...

Najsevernejši observatorij na svetu

Dočim so na otoku Vajgač in na samojedskem polotoku Jamal še breze in vrbe pritlikavke, ne raste na Novaji Zemlji nobeno drevo. Severni del otoka je ogromen

Profesor Behounek je pripovedoval: Že pri odhodu iz taborišča se Malmgreen ni počutil dobro. Bolela ga je zlomljena roka, Mariano, ki je prvi predlagal, naj gre trojica na pot, se je pri odhodu počutil najmenjše med vsemi. Prof. Behounek, ki ga je vezalo z Malmgreenom tesno

Malmgreen

prijateljstvo, je izročil švedskemu učenjaku pri odhodu iz taborišča dve pismi za Českoslovaško. V njih je javil svojem, da ostane skupina na ledu lahko še mesec dni. Nobeno izmed teh pism ni dospelo na mesto. Zappi pripoveduje, da mu ni izročil Malmgreen nobenega dokumenta. Viglieri sam pa se je pozneje zelo čudil, kako sta Mariano in Zappi gladovalea toliko časa, po njunem pripovedovanju celih 13 dni. Skupina je dobila na pot za 45 dni živil. Računalo se je po 300 gramov dnevno za osebo. Po 14 dneh se je pridružil tej zalogi še Malmgreenov delež. Po vsem tem so, deč, sta imela oba dovolj hrane in je možno samo dvojce: da sta hrano ali izgubila ali pa da sta pojedla vsak dan mnogo večji obrok, kakor jima je po računu pripadalo.

Korespondent zaključuje: Na žalost je bil Mariano tako slab, da mi ni mogel dati nobenih pojasnil na vprašanja, ki sem mu jih bil stavil. V kakšnem stanju je bil, ko so ga prinesli na krov, ilustrirajo prav dobro besede Zappija, kateremu je Mariano rekel dan pred rešitvijo: »Najpozneje jutri umrem. Prosim te, da moje meso poješ...»

Z gramofonom in jazz-bandom na južni tečaj!

Tri velike ameriške polarne ekspedicije. — Dve leti prijetnega življenja v večnem ledu in snegu

V bližnjih tednih pojdejo na pot kar tri ekspedicije, ki so si nadele nalogo, da raziščejo južni tečaj. Najvažnejša med temi ekspedicijami bo pač ona, ki jo bo vodil sloviski polarni in atlantski letalec Richard E. Byrd, ki hoče v Antarktidi prebiti nič manj kot dve leti. Drugo ekspedicijo na južni tečaj pripravlja G. H. Wilkins, ki ga takisto poznamo po njegovem uspehu poletu na severni tečaj, tretjo pa po podvzletu bivši angleški mornariški častnik Jeffrey.

Byrd in Wilkins odineta na pot v prvih dneh septembra. Izhodišče Byrdove ekspedicije bo Newyork, Wilkinsove pa San Francisco. Nekaj tednov kasneje, koncem septembra, se bo odpravil na južni tečaj Jeffrey. Ekspedicije so si izbrale različne poti in tudi cilji njihovih znanstvenih raziskavanj so različni. Končni smoter pa je vsem trem skupen: osvojitve malone do celne nepoznanega antarktičnega kontinenta. Byrd se bo odpravil s šestdesetimi spremeljavalci najprej na Novo Zelandijo, Wilkins si je izbral pot skozi Panamski prekop na Tasmanijo, od kod odrine počez novembra z lovci na kite proti jezeru Ross, Jeffrey pa se hoče najprej ustaviti v Argentini, kjer si hoče zagotoviti pomoč tamošnjih meteorologov. Njegov glavni stan bo v Grahamski deželi.

Byrdova ekspedicija je tako dobro opremljena, da bo v antarktičnih pokrajinah lahko udobno prebila polni dve leti. Troški njegove ekspedicije so preračunani na pol milijona dolarjev. K denarnim sredstvom za to velikansko podvzetje, ki so ga pripravljali več mesecev, je prispeval malone ves svet. Byrd hoče vzeti s seboj tudi trimotorso Fordovo letalo in dva manjša aeroplana, ki bodo služili poizvedovalnim poletom v polarnih pokrajinah. Njegova prtljaga bo štela med drugim: tri gramofone s 115 ploščami, glasovir, knjižnico z 2000 knjigami, instrumente za jazz-band, 500.000 cigaret, tisoč kilogramov tobaka, velikansko množino živilskih gumij, aparaturo za višinsko sonce, 60.000 pol pisarniškega papirja, obsežne zaloge mesa, moke itd. Udeležencem ekspedicije se tako ne bo treba bati, da bi jih v večnem snegu in ledu utegnili kdaj moriti dol čas.

Jeffreyeva ekspedicija bo stala okrog 200.000 dolarjev ali 11 milijonov dinarjev. Jeffreyeva ladja je zgrajena iz jekla. Tudi Jeffrey bo vzel s seboj letalo, in sicer tipa Bellanca, ki je slično letalu, s katerim sta priletela v Evropo ameriška letalca Chamberlin in Levine. Wilkins, vodja tretje ekspedicije, se pri raziskovanju polarnih krajev takisto zanaša na dragoceno pomoč, ki mu jo more nuditi letalo; vzel bo s seboj aeroplan znamke Lockheed, to je tistega tipa, s katerim je letel na severni tečaj. Vse tri ekspedicije bodo med seboj v stalni brezčrtni zvezi. Wilkins namerava Antarktido fotografirati in kartografirati; zemeljski predeli, ki bi jih na ta način odprl širnemu svetu, so po svoji površini tako veliki kakor Zedinjene države in Mehika skupaj in jih dozdaj še ni videlo človeško oko.

Pregled slik za Lipsko

Slike naših fotomaterjev: »Naše planine v zimski bodo zanimivost današnje, v ponedeljek, od 12. do 13. v Jakopičevem paviljonu na ogled. Vsem interesentom je vstop prost. Slike se nato odposlajo na razstavo »Wintersport und Winterreisen« v Lipsko. — Jugosl. zimskosportna zveza.

»Ali znaš kak drug izraz za besedo prijatelj?« vpraša učitelj Ker pa Mutimir molči, mu hoče pomagati: »No, kako pa rečeš Sloveku, ki ti da zdaj kak denar, zdaj kos pogode, zdaj kak drug, sam pa nič ne zahteva od tebe?« — »Bedaki!« se odreže mladi sodobnik.

Po izzivalni italijanski protestni demarši

Tudi v Beogradu so ogorčeni radi novega italijanskega izzivanja. — Vlada bo danes sklepala o odgovoru. — Demokrati so nezadovoljni z dr. Marinkovićem.

Beograd, 19. avgusta. V političnih krogih živahno razpravljajo o protestni noti italijanske vlade, ki jo je včeraj popoldne izročil v zunanjem ministrstvu odpravnik poslov italijanskega poslanstva. Tudi srbijski krogi so ogorčeni nad postopanjem Italije in sedaj priznavajo, da je bilo povsem zgrešeno in več kot nepotrebno sedaj ratificirati nettunske konvencije, čijih slabe posledice so se pokazale že takoj prve dni po ratifikaciji v mnogo huji meri, kakor pa se je pričakovalo.

Zastopnik zunanjega ministra dr. Šumenković, ki se je včeraj mudil v Zlatiboru pri zunanjem ministru dr. Marinkoviću, se je nocoj vrnil v Beograd. Jutri

dopolodne se bo vršila seja ministrskega sveta, na kateri bo vlada sklepala o odgovoru na italijansko noto. Značilno je, da današnji beograjski listi o vsem tem ničesar ne poročajo. (Tudi »Slovenec« italijanske zausnice niti ne omenja. Op. ur.) Veliko razburjenje vlada zlasti med demokrati, ki zelo zamerjajo dr. Marinkoviću njegov neuspeh v italijanski politiki, češ da je s svojo politiko »prijateljstva« do Italije doživel enak polom, kakor svoječasnno dr. Ninčić. Vsekakor pa sodijo, da protestna nota Italije ne bo ostala brez posledice tudi v notranji politiki in da bo imela velik vpliv na nadaljni razvoj notranjepolitične situacije.

Krasno slavlje v Cerkljah na Gorenjskem

Odkritje spominske plošče Franceta Barleta

Kranj, 19. avgusta. Danes so slavile prijazne, bele Cerklje pri Kranju velik praznik. Prostovoljno gasilsko in reševalno društvo je odkrilo spominsko ploščo na rojstni hiši nepozabnega organizatorja našega gasilstva Franceta Barleta. Vreme je bilo krasno, ljudstva ogromno.

Ob 15. popoldne se je izpred domačije nadučitelja g. Josipa Lapajneti pričela pomikati ob gostem špalirju prebivalstva mogočna povorka našega gasilstva z mengeško godbo na čelu. Spreved so otvorili belo oblečeni otroci z zastavicami v ročicah. Za njimi so korakale zale Gorenjke in Gorenjci v prepleh narodnih nošah, nato pa se je razvrstila nepregledna vrsta vrlih gasilcev. Za štirimi prapori je na domačih, dobro rejnih konjih jahalo več gasilcev, katerim je sledilo starejšinstvo gasilske zveze novozvoljenim starostom g. Josipom Turkom, nakar so se razvrstili v impozantni povoriki župni načelniki iz malone vseh kranjskih in deloma tudi štajerskih žup in pa gasilci v kroju iz Ljubljane, Kranja, Tržica, Radovljice, Bleda in iz vseh vasi Gorenjske.

Udeleženci spreveda so se poleg tisočglave ljudske množice razvrstili pred Barletovo rojstno hišo. Kranjski pevski zbor je zapel Jenkovo »Molitve«. Nato je stopil na govorniški oder predsednik Odhoda za postavitev spominske plošče nadučitelj gosp. Josip Lapajne, ki je v zelo lepem govoru proslavil zasluge pokojnega Barleta.

Nato je odkril spominsko ploščo. Na črnem marmornju so zablistele zlate črke: »Rojstna hiša g. Franceta Barleta, ustanovitelja in prvega staroste Jugoslovenske gasilske zveze. Prostovoljno gasilsko in reševalno društvo v Cerkljah, 19. avgusta 1928.«

Ko so pevci zapeli Ferjančičev »Pozdrav s priložnostno preurejenim besedilom, je spregovoril starosta JGZ g. Josip Turk, za njim pa je izrekel še nekaj besed o prijateljski spomin na našega kranjskega gasilske župe g. Sajo. Godba je zaigrala državno himno, v bližini so zagrmeli topi. Sledilo je defiliranje gasilstva pred starejšinstvom JGZ. Pri defileju je sodelovalo nad 500 uniformiranih gasilcev. Po slavnosti se je vršila na obsežnem in prijetnem senčnatem vrtu g. nadučitelja Lapajneti velika ljudska veselica.

Nenavadna poroka

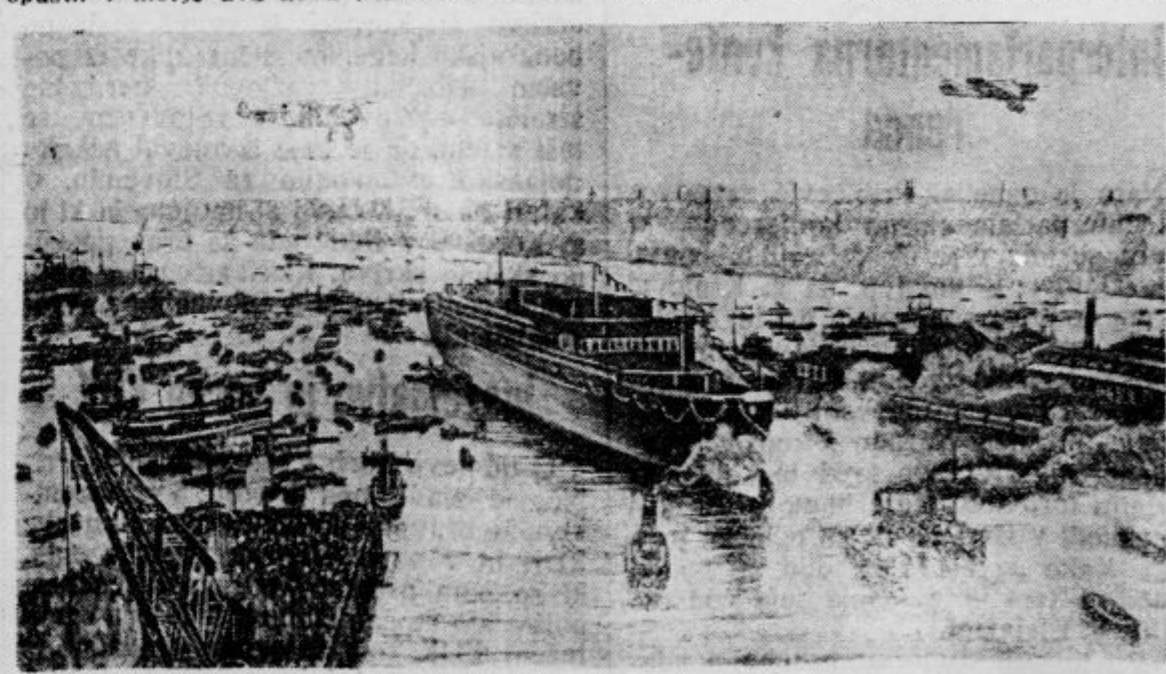
Iz Hollywooda poročajo o originalni poroki, ki se je vršila med znanim avstralskim klavirskim virtuosom Graingem in švedsko pesnico Stromovo. Poroka je bila zvečer. Svato so priredili na prostem in svatom je z bližnjega griča svetil ogromen križ. Na ogromnem lesu so gorele žarnice, ki so spreminjale barve, tako da so svatje imeli podoben križ neprestano pred očmi.

Grainge je zložil za poročno noč posebno skladbo, ki jo je izvajal velik orkester pod njegovim vodstvom. Ob himni so prepevali sorodniki, prijatelji in znanci ženina in neveste. Sele proti jutranji zarji sta se novoročenca dvignila s kraljevske okrašene sedežev in sta vkorakala v »grad sreče«, kakor so svatje nazivali hotel, kjer je bila družba nastanjena. Pred hotelom je nevesta deklamirala odo, ki jo je sama napisala in v kateri je poveljevala zvezo med možem in ženo.

Dva nova oceanska velikana

V Hamburgu in v Bremenu so imeli te dni velik praznik. Severno-nemški Lloyd, ki mu je versalleska mirovna pogodba vzela malone vso trgovsko mornarico, je spustil v morje dva nova parnika. Parnika

tisoč tonami! Ne samo, da je ladja s 46 tisoč tonami že sama na sebi nekaj velikega — na vsem svetu je morda le deset ladij, ki imajo večjo tonažo — je »Europa« in »Bremen« narasla to-

na za nemške trgovske mornarice na mah od nekaj nad 700.000 na 850.000 ton! V tem vidijo Nemci simbol, simbol velike bodočnosti na morju, o kateri je sanjal že Viljem. Nemčija si je jela zopet osvajati oceane!

Naša slika prikazuje novi parnik »Europa«, potem ko je bil spuščen v morje. Okrog njega so zbrani mali parniki in motorni čolni, ki so prisostvovali svečanostim nad njimi pa dve letali, ki sta ves čas, ko so trajale svečanosti, krožili nad »Europo«.

„Jutri umrem — prosim, da me poješ“

Ayentičnj podatki o rešitvi Marijana in Zappija po »Krasinu«

»Cepce« poroča iz Moskve, da je poslal poseben dopisnik Nikolaj Španov moskovskim »Izvestijem« natančen opis, kako sta bila rešena Mariano in Zappi in kako sta se obnašala, ko ju je prevzel ledolomec »Krasin«.

»Krasin« se je približeval ledeni gori, ki je mejila na ploščo z nesrečnikoma in ji je prišel 150 do 200 m blizu. Potem so mornarji napravili iz desk in klopi nekakšen mostič. Po tem mostiču so se spuščili mornarji s »Krasina« na led, kjer sta bila dva moška. Eden je stal in mahal z roko, drugi je ležal, kakor bi bil mrtev. Zappiju se je, ko je ugledal ladjo, silno mudilo na krov. Na vse pretege si je prizadeval, da bi dosegel ladjo trenutoma. Delal je velike korake in ni niti pazil na to, kako se majoje deske pod njim, ko je stopal po mostičku na parnik. Spelzal je po pomožnih lestvah navzgor, ne da bi preizkušil, če je opora dovolj trdna ali ne.

Nekoliko in stran od mesta, kjer sta bila Mariano in Zappi, so ležale razgrnjene letne hlače obleke iste vrste kakršno je nosil Zappi.

Posebno zanimiva je bila obleka obeh Italijanov. Zappi je nosil nad običajno garnituro letne obleke, s kakršno je bila opremljena vsa posadka »Italije«, še ene tople hlače, pod njimi pa dva para spodnje obleke, na nogah dva para volnenih nogavic in čevlje iz usnja — prav za prav visoke škornje, ki so segali do beder. Po-

leg tega je imel noge še zatlačene z nekakšno toplo odejo. Mariano pa je bil rešen v takšnem stanju, da je izgubil zdravje na ladji zadnjo nado in mu je prerokoval smrt v 24 urah. Rešili so ga v raztrganih hlačah, ki so bile razcefrane in se segale komaj nad kolena. Videle so se mu gole meče. Njegove nogavice so bile takisto raztrgane. Mariano je imel eno no go zmruženo.

Zappi je pripovedoval o potovanju: Zapustili smo Nobilevo taborišče z Malmgreenom in Marianom v upanju, da se nam posreči priti do Severnega rta. Čez dva tedna je Malmgreen popolnoma onemogel. Roka ga je strašno bolela in tudi noge so mu zmružile. Poslal je naju naprej, potem ko nama je izročil preostanek živil, ki si jih je nosil s seboj ter nama je dal tudi toplo obleko in busolo za svojo mater. Ostavila sva ga na ledu. Še prej sva mu pa na lastno prošnjo izkopala grob. Dan pozneje, ko sva se oddaljila od njega kakih sto metrov, sva videla, da je dvignil glavo še enkrat iz groba. Šla sva naprej. Tako sva dospela na ledeno ploščo, kjer sva ostala 11 dni. Zadnjih 13 dni nisva povžila ničesar.

Iz Mariana, ki je bil zelo slab, ni bilo mogoče dobiti niti besedice. Sele od Viglieria in tovarišev, ki smo jih rešili smo izvedeli, kako se je izvršila cela reč. Oni so nam dali vse vesti, ki se nanašajo na Malmgreena.

Moč ljubezni in sovraštva

„Večna prijateljica“ Dostojev-skega

V Moskvi je nedavno izšla knjiga, ki osvetljuje najzanimivejše in obenem najbolešnejše poglavje v življenju Dostojev-skega.

V delih velikega ruskega pisatelja je ce-la vrsta ženskih bitij, ki se zdijo po svoji strasti in idealizmu le variacije enega in istega temeljnega ženskega tipa: Pavlina v „Idiotu“, Razkolnikova sestra Dunja, Ag-laja v „Idiotu“, Liza v „Besih“, Katarina Ivanovna v „Bratih Karamazovih“. In se-daj se je prikazal iz teme, ki ga je do se-daj obdajala, temeljni tip vseh teh sla-veljnih ženskih bitij: Apolinarija Prokov-jevna Suslov, ki je umrla v največji zapu-ščenosti in popolnoma pozabljena kot ose-b desetletna starca v začetku ruske revolu-cije. Njen dnevnik „Leta razmerja z Do-stojevskim“ je prvič odkril žensko, ki je bila „velika ljubezen“ Dostojevskega in ki je ostala do smrti njegova „večna prija-teljica“.

Apolinarija Suslov je bila hči bivšega kmetarja, rojena je bila l. 1839. Ter je prišla v času „velikih reform“ kot mila-da dijakinja v Petrograd. Dostojevskij se je baš vrnil iz sibirskih prognanstva. Tri-advajsetletno dekle se je brez pomisleka zaljubilo v dvajset let starejšega, že sla-vega avtorja „Ponižanih in razžaljenih“. Ker je bila lepa, pametna in strastna, je razumljivo, da jo je vzljubil Dostojevskij, čigar prva žena je umirala na sušici.

Apolinarija je bila „ravnotežna in nepo-ustljiva narava“, ki ni poznala kompro-misov. Njen značaj je vedno zahteval „vse ali nič“. Toda njena ljubezen do Dostojev-skega jo je silno razočarala. Mislila je, da bo deležna ž njim rajске ljubezni, pa je morala skusiti ljubezen z vsem trpljenjem zemskega bitja. „Pustil me je tako silno trpeti, ko je bila nepotrebnost vsaka bole“, je zapisala po prelomu. Velika je morala biti njena bole, ko je z vso strastjo svoje jubezni zamen trkala na zaklenjene duri, to ji Dostojevskij ni hotel pokazati svo-gega notranjega sveta in ko je čutila, da je tudi ona zanj le lutka zunanega sveta, ki se sme ovirati njegovega pesniškega bogo-ekanja.

Pa tudi Dostojevskij sam je moral trpeti v tem konfliktu. Saj jo je ljubil iskreno in se omamljal ob njenem hotenju po abso-lutnosti, toda v svoje notranje tajno kra-ljestvo je ni mogel spustiti. Udajal se je njeni „ženski strasti“, potem pa je hotel videti v njej samo „večno prijateljico“. Ves tragični razdor obeh se izraža v pi-smu, ki ga je napisal pisatelj mnogo pozne-j: „Po vsem, kar vem o Tebi, moram skle-pati, da bo zelo težko zate biti srečna.“

Spoštujem Te in sem Te vedno spoštoval zaradi Tvojih velikih zahtev, toda vem, da Tvoje srce ne more resignirati na živ-ljenje, ker smatraš ljudi ali za neizmerno blesteča se bitja ali pa za nepridiprave in bedake. Sodin po dejstvih. Sama moraš izvajati posledice. Na svidenje, večna pri-jateljica.“

Poleti 1863. je skušala Apolinarija uteči tej uničujoči ljubezni s potovanjem v Pa-riž, kjer pa se je pričela tragična poostri-tev in konec ljubavnega romana z Dosto-jevskim. V Parizu naj bi ostala par mese-cev sama, nakar bi prišel ponjo Dostojev-skij in oba bi nato odpotovala v Italijo. Apolinarija se je v Parizu nenadno zalju-bila v Spanca Salvadorja, ki je bil živo nasprotje Dostojevskega. Ko ji je Dosto-jevskij naznanil svoj prihod, mu je odgo-vočila, da pride „maloprepzno“. Njeno pismo, v katerem je napisala, da je „od-dala svoje srce na prvi klic, brez boja, v negotovosti in skoraj brez upanja, da bom ljubljena“, ni prišlo več v naslovljenčeve roke ter je morala vse potrebno povedati ustmeno.

To strašno srečanje popisuje tako-le: „Vso pot sva molčala. Nisem ga niti po-gledala. On je le zdaj pa zdaj zaklical vno-znik: Vite vitez! In vnozik se je včasih obrnil ter naju pogledal. Skušala sem, da ne pogledam Fjodora Mihajloviča. Tudi on me ni pogledal, toda med vožnjo je ves čas držal svojo roko. Ko sva stopila v nje-govo hotelsko sobo, je padel predme na kolena, objel moje noge in glasno klical: Izgubil sem te, saj sem vedel! Ko se je pomiril, me je pričel spraševati, kakšen je dotični človek. Ali je lep, mlad in ako zna zabavati? Toda nikdar ne boš našla srca, kakor je moj!“

Čez par dni je bilo konec pustolovščine s Salvadorjem. Spanec je brutalno zapustil svojo ljubico. Dostojevskij je bil priča. Povabil je svojo nekdanjo ljubljeno na skupno potovanje v Italijo. Rekel je, da bo občeval ž njo kakor brat. „Kako veliko“ dušen je, kako plemenit!“ je zapisala Apo-linarija v svoj dnevnik.

Zdelo se je, kakor da bi bilo vse porav-nano. Toda potovanje v Italijo je prineslo nove muke. Apolinarija je z nezmotljivim ženskim instinktom čutila, da si je osvo-jila pisatelja in je uživala svojo moč nad njim. Njen popis teh italijanskih tednov je izredno sličen onemu, ki ga je napisal Dostojevskij v „Idiotu“, kjer hoče Aleksej Ivanovič poljubiti sled Pavlininih nog. Lju-bezen Dostojevskega je nanovo vzplamela v zavesti, da mora biti velikodušen in po-zrtvovalen, ne pa ljubimec in ljubosumnež.

Toda malo pred koncem potovanja se je Dostojevskij uprl njeni ženski igri — in ločila sta se za vedno...

(Nadaljevanje v prihodnjem „Ponedeljku“)

Serum proti vnetju slepiča

Važno odkritje pariškega zdravnika

Na nedavni seji akademije znanosti je pa-tolog prof. Vincent poročal o odkritju nove-ga seruma, s katerim je imel pri zdravljenju nekaterih nalezljivih bolezni in vnetja slepiča zelo dobre uspehe. Prof. Vincent je poročal o uspehih poskusov, ki jih je tri leta vršil v svojem zavodu in katerih je že prej deloma pripovedoval na akademiji.

Kakor zatrjuje znanstvenik, lahko novi serum ugodno vpliva na številne nalezli-ve bolezni, ki jih pripisujejo bacilu „Coli“ in povzročajo težka vnetja. Doseči se da celo, da izginejo. Najbolj uspešen je bil no-vi serum pri zdravljenju legarja podobnih obolenj prebavnih organov in pri gangri-oznem vnetju slepiča, ki ima skoraj vedno težke posledice za posledice. Novi serum je stanje bolnika tako izboljšal, da ni bilo treba operacije.

Med drugimi primeri, ki jih je mogoče zdraviti z novim serumom, je navajal prof. Vincent vnetja kostne mrene in nekatere mloške bolezni. Naštevati je dalje tudi na-lezljive bolezni v nosu in žrelu, ki so za-vratne in jih dosedaj skoro ni bilo mogo-če zdraviti.

Dunajski kliniki pripisujejo odkritju pro-fesorja Vincenta največji pomen. Znan ba-teriolelog ima z odkritjem novega seruma proti infekcijam s Coli bakterijami za zna-nost in za človeštvo izredne zasluge. Dej-stvo, da je Colijev bacil zelo razširen, je že davno izzvalo poskuse s katerimi bi se našli preparati, ki naj bi učinkovali kot

protistrupi proti tem bakterijam. Poskusi pa niso dosegli pričakovanih uspehov.

Z odkritjem novega seruma proti Coli bak-terijam bo odstranjenih mnogo zelo ne-varnih bolezni, posebno pa bo olajšan boj proti vnetju slepiča, ki ga je bilo dosedaj mogoče zdraviti samo operativno. Često se je tudi dogodilo, da je bila operacija sle-piča zamujena, kar se bo dalo sedaj s po-močjo tega seruma zelo omejiti, če ne po-polnoma odstraniti.

Zdravniške zgodbe

Mlad zvezdoznanec toži zdravniku o svoji bolečini: „... Moj horoskop je zanič. Venera stoji sedaj v povratniku vodnarja.“

★

Nekje prodaja plešast zdravnik, obenem lekarnar, imenitno mazilo zoper izpadanje las. Ko ga nekoč vpraša odjemalec, zakaj je gospod sam čisto plešast, ko ima ven-dar tak odličan lek v zalogi, se odreže ve-likodušni človekoljub: „Zato, da ljudje na meni vidijo, kam bodo zabredli, če ne upo-rabljaajo moje maže.“

KDOR OGLAŠUJE, TA NAPREDUJE!

Vodnik: In tu, gospoda, je kraj, kjer običajno sprejemam napitnino!

Srbske anekdote

Vino in voda

Lirik Zmaj je bil prijatelj Djoki Stojano-viču, veseljaku, ki je rad praznil vinske ku-pice. Kot človek je Djoka imel lepih svoj-tev, radi katerih ga je Zmaj cenil. Nekoč sta se oba domnila da posetita skupaj predstavo „Marije Stuartove“. Zmaj pride prvi in izve, da so zbog bolezni nekega glumca spremenili načrt in da se bo igrala Scribova komedija „Čaša vode“. Ko je pri-stopil Djoka, ga Zmaj pomiluje: „Ubožec, imenitno so te opeharili! Nadejal si se šil-lerja (cvček, Schiller — pesnik), pa so ti natočili čašo vode!“

Laza Kostić

Ko se je nekdanji dramatik in pesnik Laza Kostić mudil v Pešti, je brzojavno nazna-nil svoj povratek v Beograd na uprav la-konski načelnik: „Danec po —, sutra do —, La-zak“. To pomeni: Danas poluhue, sutra do-lazak. Laza K(ostić) ... Ko ga je nekoč prav mlada gospodična vprašala — tudi on je bil še takrat v zornih letih: „Kedaj pa ste začeli vi peti?“ ii je odgovoril: „Ko ste vi pričeli jokati.“

Danica

Ko je bil Natošević referent srbskih šol s sedežem v Temišvaru, mu je neki dan Djordje Popović, urednik „Danice“, da bi ga opomnil na obljubljeno sodelovanje, po-slal tole brzojavko: „A Danica?“ Natoše-vić je bil v inspekciji, ko je telegram priš-el. Gospa Nana pa, misleč, da so se po Novem Sadu raztrosile odnekod neugodne vesti o zdravju njene mlajše hčerke Dani-ce, ki je tedaj bila še jako majhna, ni ča-kala na povratek svojega moža, temveč je takoj odgovorila: „Danica je zdrava in poljubila roke.“

Vegetarijanec

Baba Natošević je po bolezni postal ve-getarijanec. A njegova žena Nana je opa-zila, da mu ta kuhinja ne prija, in ko so ji zdravniki to potrdili, ga je jela nagovar-jati, naj se vrne k mesni prehrani. Vse bob ob steno. Natošević ne mara več okusiti „mrhovine“, samo ribe si je včasih še pri-voščil. V svoji stiski se je soproga zatekla k zvijači. Iz strogega napravi navidezno vegetarijanstvo. Kuhala je vsem vkup, a možu nosila jedi — vsekakor brez mesa — v posebnih skledah. Natošević je užival, uverjen, da niso zabeljene niti z mastjo niti s čim drugim, kar ne bi bilo postno. Tako je bil Natošević cela leta vegetarijanec brez vegetarijanstva in gospa Nana je govorila: „Da ne delam tako, bi bila šla njegova ko-ža davno na trg. V Novem Sadu je bilo to znano in tedaj je nastala rečenica: „Lah-ko je Babi jesti bilje hrano, kad on ima Nanu.“

Iz zadnjega „Skovirja“

PO OVINKIH.

— Upam, da mi boš za moj rojstni dan kupil lepo skrinjico za okraske.
— Ti vendar nimaš nikakih posebnih draguljev ...
— To se razume, da bodo v skrinjici tudi že okraske ...

PRI SLOVENŠČINI.

Profesor: Kako se glasi prihodnji čas glagola — ljubiti?
Dijakinja: Poročiti ...

„Ponedeljkov“ tistik

Čudna zgodba

Ivan Dobravec

XV.

— Prvi del pomoči, ki ste mi jo bili obljubili tisti večer pred usodno nočjo, kakor pravite vi in zaradi katere ste tr-peli prav po nepotrebnem, ste torej že izvršili. Zelo sem vam hvaležna, dasi-ravno vaša zasluga ni baš velika!

Njene besede, govorene z njej lastno prijaznostjo, so me razočarale. Pošteno razočarale.

Pričakoval sem, da me bo vsaj od-kritosrčno pomilovala za vse, kar sem storil in trpel zanj in predvsem za-ra-di nje, pa sem moral slišati očitke in celo ironijo.

Odmaknil sem se in molčal.

— Ali ni tako?

Sedel sem nepremično.

— Razumem ... Le molčite!

— Zdi se mi, da se motite.

— V čem?

— To veste sami.

— Govorite jasno ... ako vam je ljubo seveda.

— Jasno? Mislim, da mi je vse jasno.

— Tako?

— Da, Lija! Čemu bi govoril, ko pa ...

— No, kaj?

— Ko pa mislite drugače ...

— Ker vam odrekam zaslugo na obljubljeni pomoči?

— Na to še ne mislim ne. Saj sem popolnoma nedolžen pri vsej stvari.

— Brezdvomno.

— Lija, tako čudni ste! Po vsem tem?

— Kakor vedno. Sicer pa ni bilo nič posebnega. Saj gre vse kakor po na-črtu.

Vstal sem.

— Kam greste?

— Nikamor.

— Zakaj pa nočete biti pri meni? Ali sem vam mar storila kaj žalega?

Navzlic resnični utrujenosti sem hotel biti dobre volje. Kako tudi ne? Prišla je k meni, bila v mojem stanovanju ves dan, celo svojo domačo haljo je vzela s seboj, sploh se je morala počutiti kakor doma — sedaj pa, ko sva skupaj, ko sem ji iskreno povedal vse, kaj in kako je bilo z menoj po nočnem obisku — se-daj se kaže užaljeno in govori, kakor da

bi se bila sestala na ljubavni pomenek, ko gre samo za to, da najdeta zaljub-ljenca primeren vzrok za pre-kanje, ki mu sledi seveda primerna poravnava ...

— Lija, zdi se mi, da ste silno čudni. In vaše besede!

Govoril sem mehko in ji gledal na-ravnost v oči.

— Sedite k meni! Utrujeni ste.

— In vi mi boste povedali, kako je bilo ...

Ko sem zopet prisedel, me je prišla z obema rokama za desnico in se naslo-nila name.

In pričela je pripovedovati!

Ko sem odšel od nje, je Julij zahteval, naj prekine z menoj vsako „az-erje“. Rekla mu je, da je to njena stvar in da nima povoda soditi slabo o meni. Nato se je razjezil in zmagoslavno izjavil, da je naju zasačil sama v njeni sobi pozno ponoči, češ sedaj je dokazani njena krivda. Ko je vztrajala pri svojem sklepu, da noče več živeti ž njim pod nobenim pogojem, je postal pohlevnejši in jo pričel prositi oduščanja. Navidezno se je omeščala in mu rekla, da bo vse premislila in se šele potem odločila. Julij se je pomiril. Dejal je, da se od-pelje čez dan domov, da pa se vrne zve-čer. Ko je odšel, ni vedela, kaj bi storila. Bala se je njegovega povratka in se sramovala, ker ni imela usmiljenja ž

njim. K sreči je zagledala moje ključke na divanu in brez pomisleka odšla k meni, trdno uverjena, da me dobi doma. Ker me ni bilo ves dopoldan, se je poslužila moje postelje in zaspala. Zbudila se je šele proti večeru ...

Poslušal sem jo in zopet sem bil raz-očaran. Pripovedovala je tako enostav-no, da se mi je njena preje izrečena tr-ditev — da ni bilo nič posebnega in da gre vse kakor po načrtu — zdela popol-noma umljiva. Ko pa je povedala, da je popoldne spala, sem pričel celo dvo-miti o resničnosti njenih besed. Saj mi je vendar takoj, ko sem prišel, rekla, da me je klicala ves dan po telefonu!

— In sedaj sem tu in ostanem tu! je končala.

— Lija?

— Ali sem vam v nadlego?

— Nikakor ... nasprotno ...

V tem trenutku je stenska ura odbila polnoč.

— Dobro jutro! sem se pošalil.

— Se dolgo ne! Najprej ... lahko noč in potem ...

Njene besede so bile sladke in zape-ljive. Naenkrat sem bil zopet plen njene čudovite ženskosti. Pozabil sem na vso nelogičnost njenega pripovedovanja, na vse očitke — in ona — ah, kako hladne, mrzle so bile njene roke! — je zago-spodovala nad mojo krvjo ...

OGLASI V PONEDELJKU

IMAJO ZAJAMČEN USPEH
KER JE „PONEDELJEK“
EDINI JUTRANJIK, KATERI
IZHAJA TA DAN TER GA
ČITAJO VSI

Popolnoma novo! Prvič v Ljubljani!

Zaljubljeni

TOM MIX

v briljantni pustolovni komediji

Človek, ne jezi se!

Predstave ob: 4., pol 8. in četrt na 10.

Znižane letne cene!

KINO IDEAL.

Specijalni artistski atelje za ČRKO
SEIKARSTVO

PRISTOU & BRICELJ

LJUBLJANA, Resljeva cesta št. 4.

Za domžalsko postajo

nudi najcenejše in najboljše

DETEKTORJE. KRISTALE, SLU-

SALA ter vse radio-potrebščine

RADIOVAL

LJUBLJANA Kongresni trg 3.

MARIJA GOVEKARJEVA naznanja v svojem in v menu svojih otrok FRANA, KARLA, PAVLE in MIRKA ter vseh sorodnikov, da je naša hči, sestra in svakinja, gos-podična

Minka Govekar

poštna upraviteljica v. p.

90 stražnem, večletnem trpljenju odšla k Bogu v soboto ob 19. zvečer.

Pogreb blagopokojnice bo v ponedeljek ob 17. popoldne iz Leonišča.

Prosimo tihega sožalja.

V Ljubljani, dne 19. avgusta 1928.

Zvitke
(role)
za računske stroje

ček in kontrolne zvitke za bla-gajne vseh sistemov, ima vedno v zalogi

Lud. Baraga, Ljubljana

Seienburgova ulica 6, nadst.

Telefon števil 2984